

ORJENTACIONO ISTRAŽIVANJE: PROSVETNI RADNICI/CE

„Korupcija je prepreka osnovnom ljudskom pravu na obrazovanje. Mnogi ljudi ne shvataju razmere korupcije u obrazovanju, od finansiranja obrazovanja do akademske korupcije“

Gareth Sweeney

Korupcija u obrazovnom sistemu predstavlja ozbiljan problem koji utiče na kvalitet škola i univerziteta širom sveta, a u mnogim državama je percepcija obrazovnog sistema izrazito negativna. Svakodnevno se, putem medija, informišemo o velikom rasponu zloupotreba u našem obrazovnom sistemu, počev od „sumnjivih škola“ bez stvarnih studenata do nepotizma u visokoškolskim institucijama.

Zašto je obrazovanje tako osetljivo na korupciju? Možda zbog toga što roditelji žele najbolje za svoju decu, a postoji velika potražnja za univerzitetskim obrazovanjem koja je otvorila mogućnost nezakonitom naplaćivanju obrazovnih usluga. Istraživanja su pokazala da se osnovne i srednje škole u Srbiji znatno razlikuju kada je reč o kriterijumu po kom se dobijaju ocene, tako da postoje škole u kojima je taj kriterijum zaista visok, a na drugoj strani postoje škole u kojima je kriterijum znanja toliko nizak da ga gotovo i nema.

Zabrinjavajuća je činjenica da smo kroz istraživanje javnog mnjenja i vođenje fokus grupa sa mladima, došli do saznanja da bi veliki procenat ispitanika koristio koruptivne mere. Takođe, zabrinjavajuća je činjenica da bi jako mali broj učenika prijavio korupciju, jer se plaše sankcija i posledica po dalje školovanje.

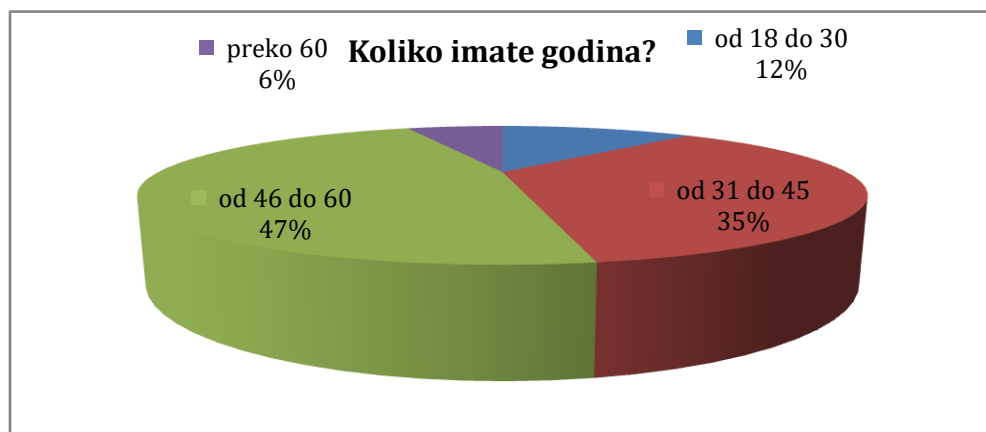
Istraživanjem smo želeli da ispitamo mišljenje prosvetnih radnika/ca o tome: koliko su informisani o temama koje se tiču: mita, korupcije, podmićivanja i slično? Ko su im najčešće izvori informacija o korupciji? Koliko je po njihovom mišljenju korupcija zastupljena u društvu i u lokalnoj samoupravi, ali koliko su i oni sami spremni da učestvuju u koruptivnim radnjama?

REZULTATI

Struktura uzorka: Uzorak je sačinjen od 17 ispitanika/ca prosvetnih radnika zaposlenih u čačanskim srednjim školama, od čega je 9 njih muškog roda, a 7 ženskog. U analizu je uključeno 17 validnih upitnika.

Starost ispitanika/ca: Najveći broj ispitanika/ca se nalazi u starosnoj kategoriji od 46–60 godina (8), što predstavlja 47 % anketiranog uzorka, dok se šest ispitanika/ca nalazi u starosnoj kategoriji od 31–45 godina (35%). Dva ispitanika/ce se nalaze u starosnoj kategoriji od 18–30 godina, dok je najmanji broj ispitanika/ca u kategoriji od preko 60 godina (1).

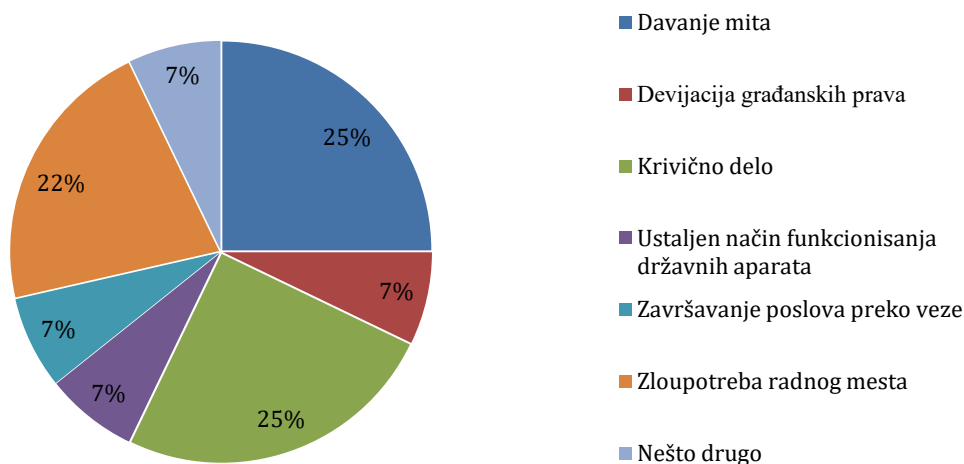
Tabela 1: Starost ispitanika/ca

Obrazovanje i zaposlenje ispitanika: Svi anketirani ispitanici/ce su zaposleni u javnom sektoru i svi ispitanici/ce imaju visoku stručnu spremu.

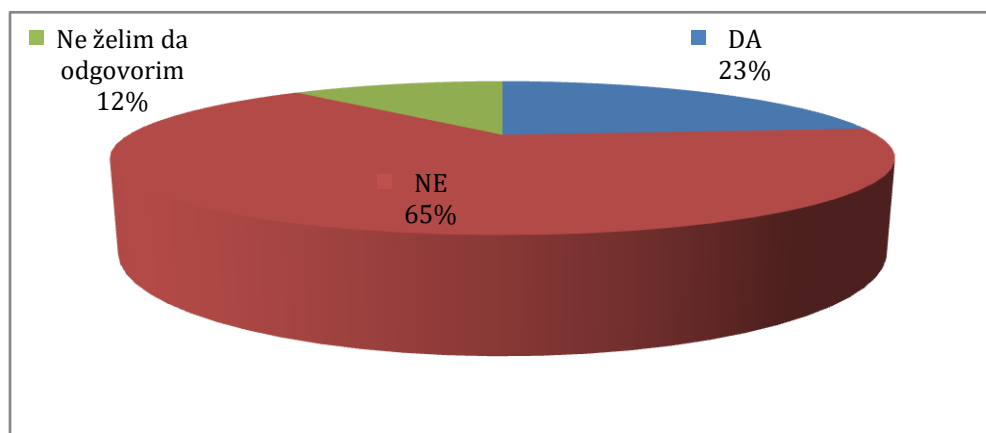
STAV PROSVETNIH RADNIKA/CA PREMA KORUPTIVNIM POJAVAMA: Kada je reč o tome šta se sve podrazumeva pod pojmom korupcija (ispitanicima je ponuđena mogućnost da zaokruže/označe više odgovora), prosvetni radnici/ce radnici (Tabela 3) su mišljenja da je korupcija pre svega davanje mita (25%), krivično delo (25%) i zloupotreba radnog mesta (22%). Dakle, po sedam ispitanika/ca je zaokružilo da je korupcija davanje mita i krivično delo, dok njih šest smatra da je korupcija zloupotreba radnog mesta. Kod zloupotrebe radnog mesta, jedan od ispitanika/ca je dopisao da je **korupcija zloupotreba radnog mesta radi sticanja lične koristi uz sukob interesa**. Dvoje ispitanika/ca je zaokružilo odgovor nešto drugo, gde se jedan od ispitanika/ca nije mogao odlučiti ni za jedan ponuđen odgovor i dopisao je da je korupcija sve navedeno, dok je drugi ispitanik/ca napisao/la da je **korupcija moralna i duhovna degradacija**.

Tabela 2: Šta je za vas korupcija? (odaberite odgovore sa kojima se najviše slažete)

ISKUSTVA PARTICIPACIJE U KORUPCIJI: Pošto smo dobili rezultate šta prosvetni radnici/ce podrazumevaju pod pojmom korupcije, ispitali smo kakav je njihov stav po pitanju spremnosti da ponude mito. Na pitanje da li su se našli u situaciji da nekome ponude mito, ispitanici/ce su dali sledeće odgovore:

Tabela 3: Da li ste se našli u situaciji da nekome ponudite mito?

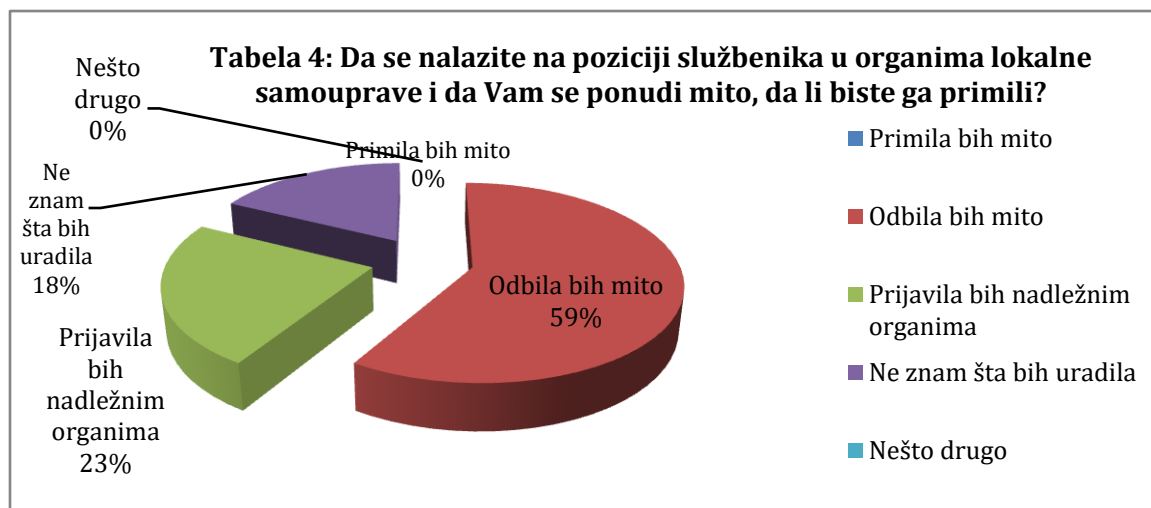
Od sedamnaest anketiranih prosvetnik radnika/ca, njih 11, odnosno 65% se nikada nije našlo u situaciji da nekome ponude mito, dok se njih četvoro (23%) našlo u datoj situaciji, dvoje prosvetnih radnika/ca nije želelo da odgovori na postavljeno pitanje.

Na pitanje da li bi pristali da to urade (da ponude mito), svih 17 prosvetnih radnika/ca je odgovorilo odrično (100%).

Isto tako, na pitanje da li su nekada uz pomoć nekoga iz lokalne samouprave završili posao preko veze, **svih 17 prosvetnih radnika/ca je odgovorilo odrično (100%).**

Na pitanje da li su nekada nekome iz organa lokalne samouprave dali poklon u zamenu za uslugu koja im je u opisu radnog mesta, **svih 17 prosvetnih radnika/ca je odgovorilo odrično (100%).**

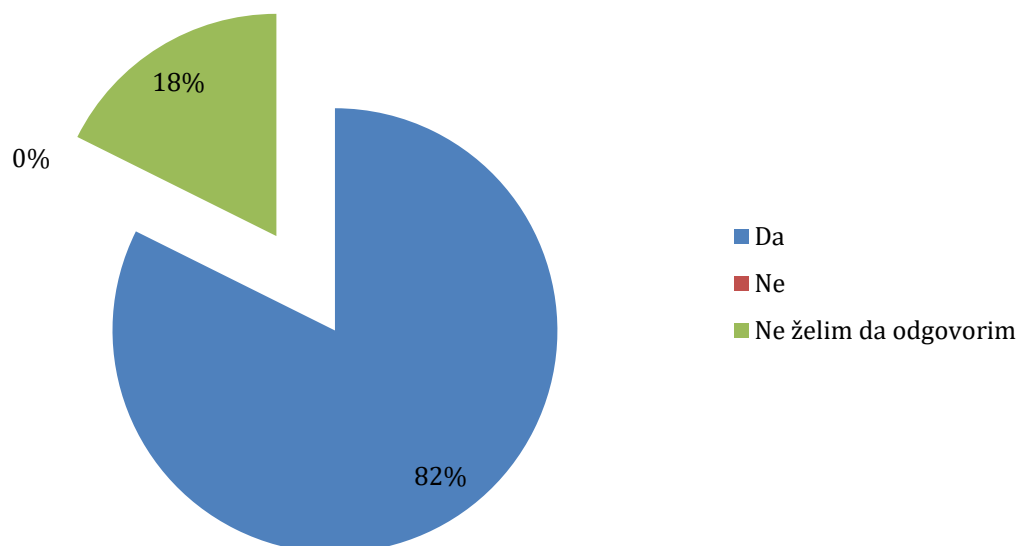
Na pitanje da li bi primili mito da su na mestu službenika u organima lokalne samouprave, ni jedan ispitanik/ca nije odgovorio/la da bi primio/la mito, dok su tri prosvetna radnika/ce naveli/le da NE ZNAJU šta bi uradili u datoj situaciji. Četiri ispitanika/ce su naveli da su na mestu službenika u organima lokalne samouprave i da im neko ponudi mito, to bi odmah prijavili nadležnim organima (23%), dok je njih 10 navelo da bi odbio/la mito (59%).

PERCEPCIJA POSTOJANJA KORUPCIJE U ORGANIMA LOKALNE SAMOUPRAVE:

Prosvetni radnici/ce su u ovom delu upitnika dali procenu prisutnosti korupcije u organima lokalne samouprave grada Čačka. Od ukupnog uzorka, 17 ispitanik/ca, 82% ispitanika/ca se izjasnilo (direktno) da je korupcija prisutna u organima lokalne samouprave, dok tri ispitanika/ce nisu želeli/le da odgovore. Jedan od ispitanika/ca je u ovom delu dopisao/la da su to verovatno stranačke zloupotrebe.

Tabela 5: Da li je korupcija prisutna u organima lokalne samouprave?

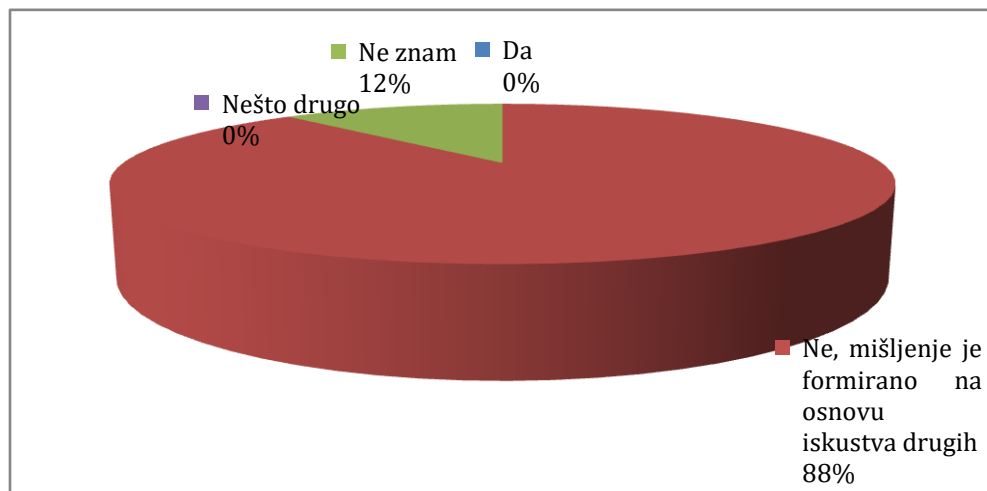
Upitnik je bio koncipiran tako da prosvetni radnici/ce daju i procenu stepena postojanja korupcije u organima lokalne samouprave, ocenom od 1 – *NEMA UOPŠTE* do 10 – *KORUPCIJA IZUZETNO ZASTUPLJENA*.

Srednja ocena prisutnosti korupcije u organima lokalne samouprave po mišljenju prosvetnih radnika/ca je **7.42¹**. Možemo reći da i prosvetni radnici/ce, isto kao i medijski radnici/ce procenjuju da je veoma visok stepen korupcije u organima lokalne samouprave grada Čačka. Od ukupno 17 ispitanika/ce, tri upitnika nisu uzeta u razmatranje, jer sva tri upitnika nisu imala ocenu stepena postojanja korupcije u organima lokalne samouprave, tako da je srednja ocena prisutnosti korupcije dobijena na osnovu 14 validnih upitnika.

U narednoj tabeli pogledajte da li su pretpostavke o prisutnosti korupcije u organima lokalne samouprave grada Čačka posledica ličnog iskustva ispitanika/ca:

¹ Ocene su: 10,10, 6, 8, 8, 5, 9, /, /, 8, 7, 5, 3, 10, /, /, 8, 7. Zbir je 104/14=7.42

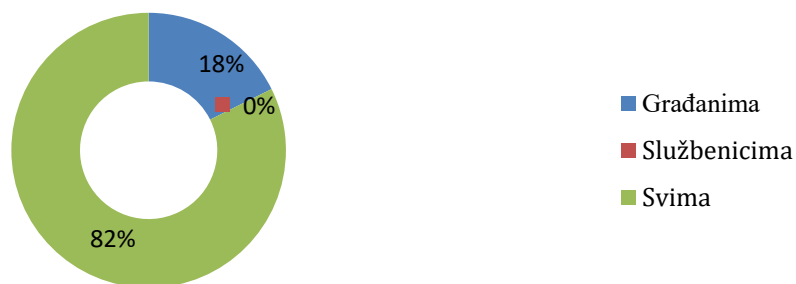
Tabela 6: Da li je Vaše mišljenje posledica ličnog iskustva?

Visok procenat ispitanika/ca (njih 15, odnosno 88%) je odgovorilo da je njihovo mišljenje formirano na osnovu iskustva drugih, ali je i njih dvoje istaklo da NE ZNA na osnovu čega je njihovo mišljenje formirano.

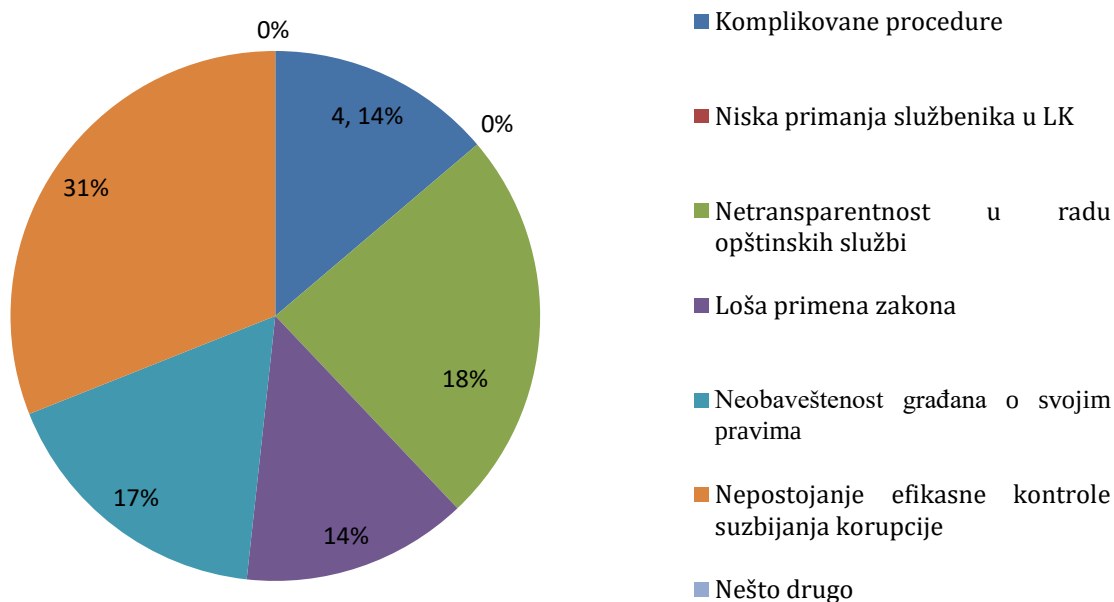
Upitani o tome kome najviše šteti korupcija u organima lokalne samouprave, ni jedan prosvetni radnik/ca nije odgovorio/la da korupcija šteti službenicima u lokalnoj samoupravi. Visok procenat prosvetnih radnika/ca je mišljenja (82%, njih 14) da korupcija šteti svima, a 18% (njih 3) smatra da korupcija u lokalnoj samoupravi šteti isključivo građanima.

Tabela 7: Kome najviše šteti korupcija u organima lokalne samouprave?

UZROCI POJAVE KORUPCIJE NA LOKALNOM NIVOU I NAJOSETLJIVIJ I POSLOVI:

Tabela 8: Koji je po Vašem mišljenju osnovni uzrok pojave korupcije u organima lokalne samouprave?

Prosvetnim radnicima/ma je data mogućnost da zaokruže/označe više ponuđenih odgovora. Ispitanici/ce smatraju, najveći procenat – 31% (njih devet) da je nepostojanje efikasne unutrašnje i spoljne kontrole u cilju suzbijanja korupcije osnovni uzrok ove pojave. Prosvetni radnici/ce smatraju da bi trebalo raditi na poboljšanju transparentnosti u radu opštinskih službi, da su procedure isuviše komplikovane, da loše primenjujemo donete zakone (17%) i da su građani neobavešteni o svojim pravima.

Pošto su prosvetni radnici/ce dali/e ocenu uzroka pojave korupcije u organima lokalne samouprave, u narednoj tabeli pogledajte kakvo je njihovo mišljenje koji su to najosetljiviji poslovi na korupciju organa lokalne samouprave.

Tabela 9: Najosetljiviji poslovi organa lokalne samouprave na korupciju

Prostorno planiranje	0%
Izgradnja objekata, izdavanje građevinskih dozvola	26%
Utvrdjivanje, kontrola i naplata javnih prihoda i poreza	0%
Izdavanje odobrenja za rad	16%

Javne nabavke	29%
Inspekcijski nadzor	0%
Upravljanje sredstvima - budžet	11%
Zapošljavanje	18%
Nešto drugo	0%

Dakle, i prosvetni radnici/ce su kao i medijski radnici/ce mišljenja da su **javne nabavke, izgradnja objekata, izdavanje građevinskih dozvola i zapošljavanje** najosetljiviji poslovi organa lokalne samouprave na korupciju. Po njihovom mišljenju **najmanje korupcije** ima u oblasti prostornog planiranja i utvrđivanja, kontrole i naplate javnih prihoda i poreza, kao i inspekcijskom nadzoru.

MOJE PRAVO DA ZNAM: U ovom delu ankete, potrudili smo se da ispitamo da li su prosvetni radnici/ce obavešteni o donošenju važnih odluka u lokalnoj samoupravi i na koji način se informišu, odnosno dolaze do datih informacija.

Zabrinjavajuće je da je ni jedan prosvetni radnik/ca nije u potpunosti obavešten o donošenju važnih odluka, za koje je zainteresovan/na u organima lokalne samouprave, dok je njih 13 od 17 anketiranih prosvetnih radnika/ca naglasilo da do potrebnih informacija dolazi tako što pita nekoga u lokalnoj samoupravi.

Najveći procenat, oko polovine anketiranih prosvetnih radnika/ca se informišu putem medija, odnosno najveći procenat njih tako dolazi do željenih informacija (47%) dok 35% njih do potrebnih informacija dolazi preko lokalnih službenika. Jedan ispitanik/ca je naglasio/la da na osnovu lične inicijative dolazi do potrebnih informacija.

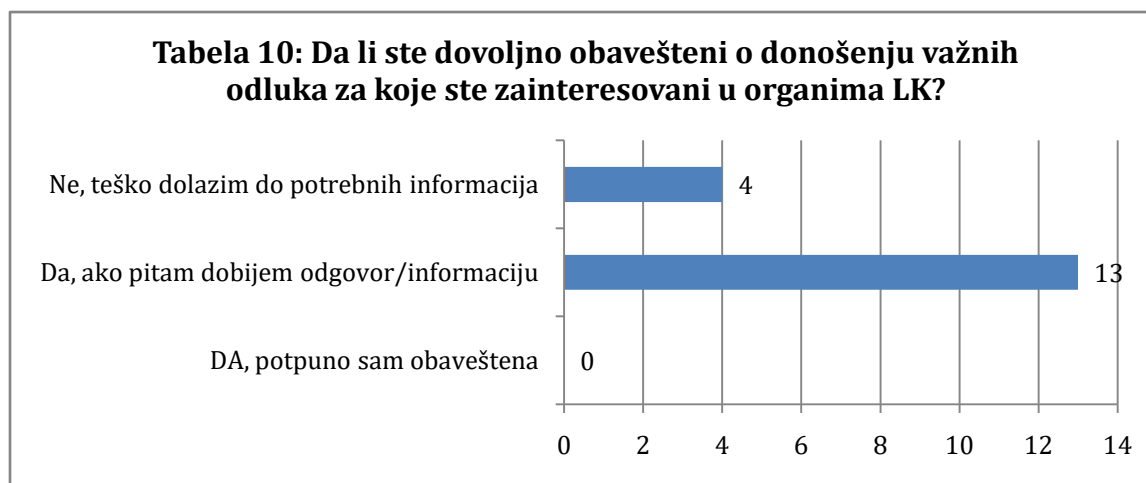
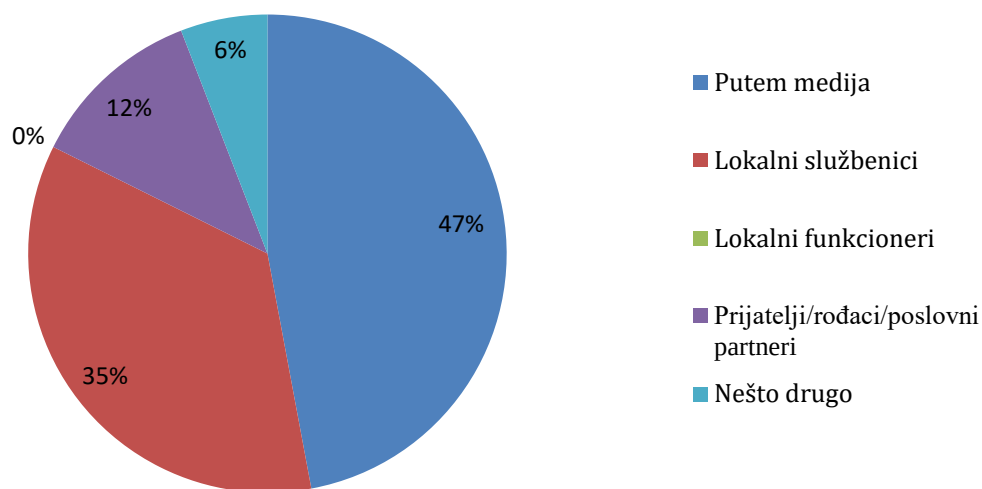

Tabela 11: Na koji način dolazite do potrebnih informacija?

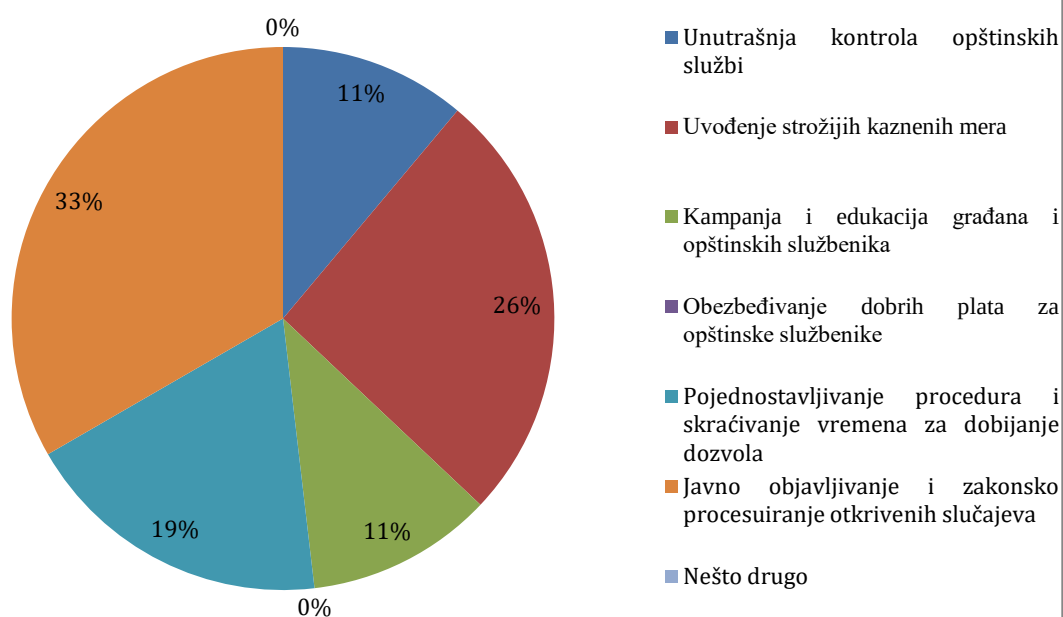

ANTI KORUPCIJSKA POLITIKA NA NIVOU LOKALNE SAMOUPRAVE: Na pitanje da li su upoznati sa aktivnostima koje lokalna samouprava sprovodi na smanjenju korupcije, od 17 anketiranih prosvetnih radnika/ce, **NI JEDAN ispitanik/ca** nije odgovorio/la da je upoznat/a. Smatramo da to **sasvim JASNO** govori o transparentnosti lokalne samouprave. Zabrinjavajuće je da niko od prosvetnih radnika/ca nije upoznat sa ovim aktivnostima.

Ako ovome dodamo i činjenicu da je svih 17 ispitanika/ce odgovorilo da **NIJE UPOZNATO SA TIM** koji opštinski propisi doprinose suzbijanju nastanka korupcije, stvari postaju mnogo ozbiljnije.

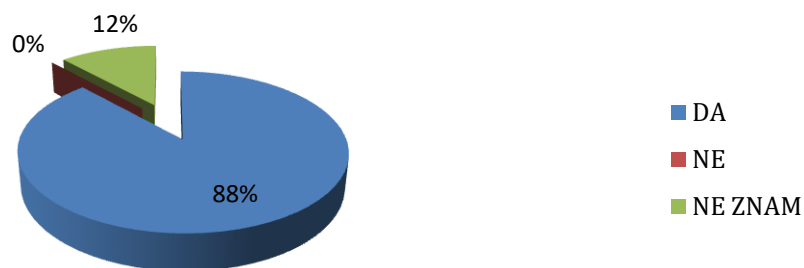
Većina ispitanika/ca smatra da bi javno objavljivanje i zakonsko procesuiranje otkrivenih slučajeva (33%) bio uspešan način borbe protiv korupcije na lokalnom nivou, kao i uvođenje strožijih kaznenih mera (26%). Ni jedan prosvetni radnik/ca ne smatra da bi obezbeđivanje dobrih plata za javne službenike bio uspešan način borbe protiv korupcije.

Tabela 12 : Koji su najuspešniji načini borbe protiv korupcije?

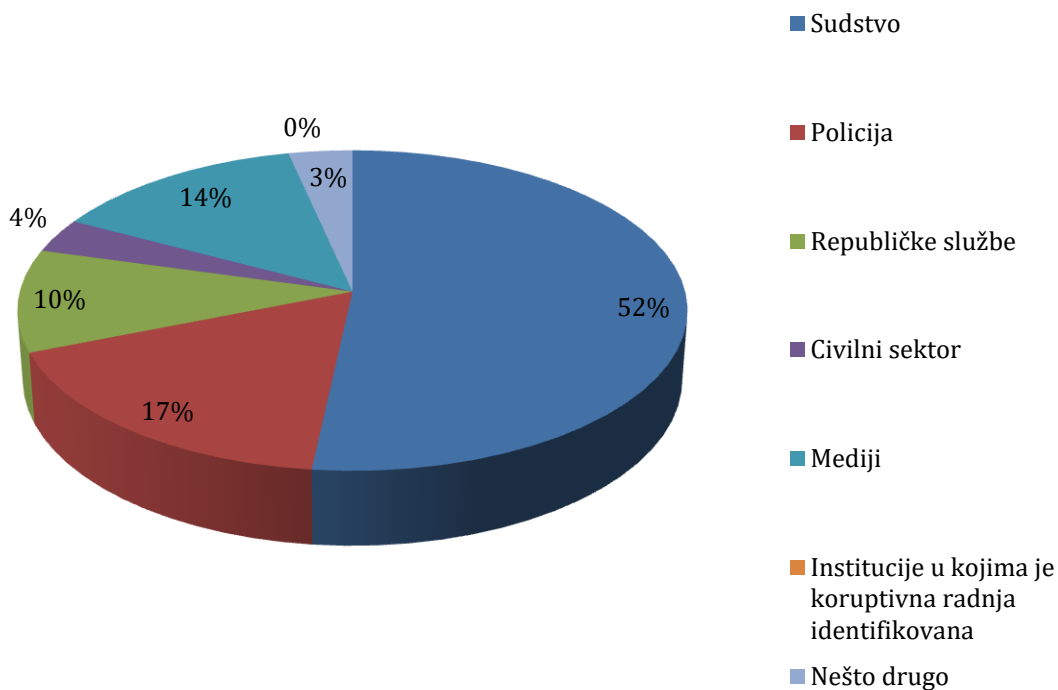
Na pitanje da li odbornici u lokalnoj skupštini mogu doprineti borbi protiv korupcije, 15 prosvetnih radnika/ca je odgovorilo da misli da odbornici mogu doprineti toj borbi (88%), dok dvoje prosvetnih radnika/ca (12%) ne zna odgovor na postavljeno pitanje.

Tabela 13: Da li odbornici mogu doprineti borbi protiv korupcije?

Na pitanje koje su institucije ključne u borbi za smanjenje korupcije, anketa je dala sledeće rezultate:

Tabela 14: Koje su institucije ključne u borbi za smanjenje korupcije?

Prosvetni radnici/ce imaju najveće poverenje u sudstvo (52%), dok su na drugom mestu policija (17%) i mediji (14%). Najmanji doprinos u borbi protiv korupcije, prema mišljenju prosvetnih radnika/ca mogu dati institucije u kojima je koruptivna radnja identifikovana.

PROCENA KORUPCIJE U JAVNIM SLUŽBAMA: Upitnik je koncipiran tako da prosvetni radnici/ce daju i ocenu prisutnosti korupcije u javnim službama, na skali od 1 – *BEZ KORUPCIJE* do 10 – *KORUPCIJA IZUZETNO ZASTUPLJENA*.

Tabela 15: U kojim javnim službama ima korupcije?	Srednja ocena
Zdravstvo	134/17=7.88
Školstvo	63/15=4.20
Policija	120/16=7.50
Katastar	96/14=6.85
Elektrodistribucija	89/15=5.93
Komunalne službe	69/15=4.60
Mediji	99/15=6.60
Civilni sektor	35/15=2.33
Nešto drugo	/

Veoma negativno je ocenjeno **zdravstvo** od strane prosvetnih radnika, srednja ocena je **7.88** na skali od 1 do 10. Svi ispitanici/ce su ocenili stepen korupcije u zdravstvu, kao javne službe, što nije slučaj sa ostalim javnim službama.

Kada je reč o školstvu, što je i zanimljivo imajući u vidu da ocenjivanje vrše prosvetni radnici, srednja ocena je **4.20** dobijena na osnovu 15 validnih upitnika, jer dva ispitanika/ce nisu dale ocenu prisutnosti korupcije.

Prema mišljenju prosvetnih radnika/ca, korupcija je veoma zastupljena i u policiji, jer je srednja ocena prisutnosti korupcije u ovoj javnoj službi **7.50** od čega je u razmatranje ušlo 16 validnih upitnika. Javna služba katastra je ocenjena srednjom ocenom **6.85**, od čega je srednja ocena dobijena na osnovu 14 validnih upitnika, a elektrodistribucija srednjom ocenom **5.93** na osnovu 15 validnih upitnika. Srednja ocena komunalne službe je **4.60** na osnovu 15 validnih upitnika. Prosvetni radnici/ce su prisutnost korupcije u medijima ocenili prosečnom ocenom **6.60**.

Civilni sektor je ocenilo 15 ispitanika/ca. **Najnižu ocenu prisutnosti korupcije od strane prosvetnih radnika/ca je dobio civilni sektor, 2.33 je srednja ocena.**

U poslednjem pitanju prosvetni radnici/ce je trebalo da odgovore da li su nekoj od gore navedenih službi dale mito, i da navedu kojoj. Od ukupno 17 anketiranih prosvetnih radnika/ce, njih 13 nikada nije dalo mito, što čini 76% ispitanog uzorka. Četiri ispitanik/ca (24%) su dala odgovor da su RETKO davali mito nekoj od navedenih službi, i to **zaposlenima u zdravstvenom sistemu i policiji.**

Tabela 16: Da li ste bili u prilici da nekoj od gore navedenih službi date mito i kojoj ?

